

In memoriam

Jadranka Damjanov (1934.–2016.)

Zvonko Maković

Došli smo se ovdje oprostiti od profesorice Jadranke Damjanov, velike povjesničarke umjetnosti koju najviše pamtimo po njezinim udžbenicima *Likovna umjetnost I i II*, koji su od početka sedamdesetih, kada su se pojavili, doživjeli mnogobrojna dopunjavana izdanja. Bit će poslije i drugih udžbenika, i drugih knjiga. U modificiranom obliku ti su rani udžbenici objavljeni i izvan Hrvatske te prevedeni na druge jezike. Mi, ovdje okupljeni, koji smo joj bili studenti, osobito je pamtimo preko predmeta *Metodika nastave povijesti umjetnosti*, a oni još brojniji, koji su je imali sreću slušati i u gimnaziji, obogaćeni njezinim velikim iskustvom i strašću koju je unosila u tumačenje struke povijesti umjetnosti, još i više.

Jadranka Damjanov svoju je struku shvaćala kao proces, kao živu riječ i neposredno opažanje koje pomaže da mladi upoznaju i neke druge istine, druge ljudske vrijednosti. Naša nedvojbeno najslavnija metodičarka nije umjetnost držala kao izoliranu i nedostupnu vrijednost nego upravo suprotno: razumijevala ju je kao duboko ljudski proizvod koji oplemenjuje i obogaćuje čovjeka. Da bi se to postiglo, bili su nužni neki preduvjeti, a to znači upoznavanje s osnovnim gradivnim elementima iz kojih je umjetničko djelo, od kuće do slike i kipa, izvedeno. Upoznavanjem s tvornim, opipljivim i vidljivim znakovima ulazi se u sferu duhovnoga, onoga što je zaklonjeno pogledu i dodiru. A to je srž umjetničkog djela i na otkrivanju tih osobina Jadranka Damjanov bila je jedinstvena. Nudila je svoj talent i svoje enormno znanje kojem su likovne umjetnosti bile tek jednim dijelom. Manje je znano da je upravo Jadranka Damjanov bila odlična poznavateljica književnosti, filozofije, pjesništva i da je i time bogatila našu sredinu, hrvatsku kulturu.

Rođena u Subotici gdje je zajedno s hrvatskim jezikom učila i govorila također mađarskim, za koji se s mnogo razlo-

ga može reći da joj je bio drugim jezikom. Njezini prijevodi mnogih mađarskih autora objavljeni su od 1964. naovamo, i to romani i pjesnička djela, a za svojedobno otkriće i popularnost velikoga mađarskog pisca i mislioca Béle Hamvasa, negdje početkom devedesetih godina, upravo je zaslužna Jadranka Damjanov koja je svojim bogatim jezičnim talentom uspjela toga zahtjevnog autora približiti hrvatskom čitatelju i ugraditi ga u našu kulturnu baštinu, jer je čak pet knjiga Béle Hamvasa prevela i objavila. Spominjem i tu, možda ne toliko poznatu stranu djelovanja profesorice Damjanov, u trenutku kada se od nje opraštamo. Spominjem to stoga da podsjetim kako će njezina nazočnost u našoj sredini ostati kompleksnijom, bogatijom i nakon što joj u ovim trenucima kažemo posljednje »zbogom«.

Rad profesorice Damjanov i njezin doprinos struci prepoznawali su zaista mnogi – od gimnazijalaca koji su se susretali s njezinim udžbenicima ili je slušali kako tumači umjetnost na satu, pa sve do studenata povijesti umjetnosti i šire javnosti. Za svoj izniman rad dobila je od svoje struke – Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske – 2014. godine Nagradu »Radovan Ivančević« za životno djelo.

Najveći dio svojeg aktivnoga profesionalnog života Jadranka Damjanov posvetila je poukama, učila nas je gledati, opažati. A što je opažanje i koji su mu dosezi? Vrlo preciznu definiciju toga pojma mogli smo naći upravo u djelu Béle Hamvasa koji je rekao: »Opažanje i imaginacija ne mogu se razdvojiti – međusobno se uljepšavaju i obogaćuju.«

Mnogo, mnogo prije nego je to i mogla pročitati, a poslije s mađarskoga i prevesti, Jadranka Damjanov to je intuitivno osjetila i ugradila u svoj životni poziv. I stoga joj veliko hvala.

Govor održan na ispraćaju 18. svibnja 2016.